

На думку багатьох дослідників, вибір прийому передачі реалії також залежить від характеру самої реалії, її місця в лексичних системах, словотворчих можливостей і мовних традицій в мові оригіналу та перекладу, контекстуальної значущості реалії [3, с. 178].

ЛІТЕРАТУРА

1. Зорівчак Р.П. Реалія в художньому мовленні; перекладознавчий аспект. Львів: Іноземна філологія, 1994. 286 с.
2. Карабан В. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Київ, 2003. 608 с.
3. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2008. 512 с.

Конкульовський Володимир Вікторович

кандидат філологічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Мельник А.П.

здобувач другого рівня вищої освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПЕРЕКЛАДІ: МОВНІ Й КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Військова термінологія є складною та розгалуженою системою, що охоплює різноманітні сфери військової діяльності. Для систематизації та впорядкування військових термінів використовуються різні підходи до їх класифікації. Одним із найпоширеніших критеріїв класифікації військових термінів є їх тематична належність [1, с. 112].

За цим критерієм військові терміни можна поділити на такі групи: терміни військової техніки та озброєння, терміни військової тактики та стратегії, терміни військової організації та управління, терміни військової логістики тощо.

Мета нашої роботи полягає у визначенні та аналізі особливостей перекладу військових термінів для забезпечення точності й адекватності в різних комунікативних ситуаціях.

Військовий термін – це слово або словосполучення, що позначає певне поняття, явище або процес, пов'язані з військовою діяльністю. Військові терміни характеризуються точністю, однозначністю, стилістичною нейтральністю та системністю, що забезпечує їх адекватне розуміння та використання у військовому дискурсі [2, с. 117].

Ще однією характерною ознакою військових термінів є їх інтернаціональний характер. Значна частина військових термінів має іншомовне походження, зокрема з англійської, французької та німецької мов. Інтернаціональність військових термінів зумовлена глобальним характером військової діяльності та необхідністю забезпечення міжнародної комунікації у військовій сфері.

Етимологічний аналіз військових термінів дозволяє простежити не лише їхнє походження, але й культурно-історичні зв'язки між народами та мовами. Запозичення військової лексики відбувалося в процесі тісних контактів між арміями різних країн, під час військових союзів або протистоянь. Наприклад, в українській військовій термінології наявні запозичення з польської (напр., "рота", "штаб"), німецької (напр., "гауптвахта", "фельдфебель"), французької (напр., "батальйон", "ешелон"), турецької (напр., "аскер", "яничар") та інших мов. Ці запозичення відображають складний шлях формування української військової справи та її взаємодію з іноземними військовими традиціями.

При перекладі військових термінів використовуються різні стратегії та прийоми, зокрема транскодування, калькування, описовий переклад, функціональна заміна, генералізація та конкретизація [3, с. 173].

Транскодування передбачає передачу форми терміна засобами мови перекладу, як-от "танк" – "tank". Калькування означає дослівний переклад компонентів, зважаючи на структуру мови, наприклад, "протиповітряна оборона" – "air defense". Описовий переклад застосовується, коли немає еквівалента, і включає опис значення, як-от "бліндаж" – "defensive fortification made of logs and earth".

Генералізація передбачає заміну військового терміна з вузьким значенням терміном з ширшим значенням, наприклад, "бронетранспортер" – "armored vehicle". Конкретизація, навпаки, полягає в заміні військового терміна з ширшим значенням терміном з вузьким значенням, наприклад, "зброя" – "rifle".

При перекладі військових термінів перекладач також повинен враховувати національно-культурну специфіку військової термінології в різних мовах. Військові терміносистеми різних країн можуть мати суттєві відмінності, зумовлені особливостями історичного розвитку, військової організації, доктринальних засад тощо [4, с. 214]. Тому перекладач повинен мати фонові знання про військову культуру та традиції країни, з мови якої здійснюється переклад, а також враховувати можливі розбіжності в концептуалізації та категоризації військових понять у різних мовах і культурах.

Окремим викликом для перекладача є переклад військових термінів-реалій, тобто термінів, які позначають специфічні поняття та явища військової дійсності, притаманні лише певній мові та культурі. Такі терміни часто не мають прямих відповідників у мові перекладу і вимагають застосування комплексних стратегій перекладу, таких як комбінування транскодування та описового перекладу, використання приміток та коментарів, а також консультування з фахівцями військової галузі.

Важливо також враховувати контекст та систему звань у конкретній армії, щоб не лише перекласти термін, а й передати його значення. Використання приміток або таблиць з рангами може допомогти читачеві зрозуміти ці нюанси.

Важливим аспектом перекладу військових термінів є забезпечення інформаційної безпеки та збереження військової таємниці. Військова термінологія може містити чутливу інформацію, яка в різних культурах сприймається по-різному, і її розголошення може загрожувати національній

безпеці. Перекладач повинен дотримуватися принципів конфіденційності, враховувати міжкультурні особливості та можливі ризики неправильного перекладу. У деяких випадках, щоб уникнути розкриття чутливих даних, необхідно вилучати або узагальнювати інформацію.

При перекладі військових наказів або інструкцій важливо зберегти директивний та імперативний характер висловлювань, тоді як при перекладі інформаційних або аналітичних текстів важливо забезпечити нейтральність та об'єктивність викладу інформації.

Переклад військових термінів є складним та багатоаспектним процесом, який вимагає від перекладача ґрунтовних лінгвістичних знань, глибокого розуміння військової справи, врахування контексту та ситуації вживання, дотримання норм та стандартів військової термінології, а також урахування національно-культурної специфіки військових терміносистем. Використання різних підходів та стратегій перекладу дозволяє досягти адекватності та еквівалентності перекладу військових термінів, забезпечити точне та однозначне розуміння військової інформації, а також сприяти ефективній міжмовній та міжкультурній комунікації у військовій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови: довідкове видання. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 144 с.
2. Балабін В.В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні: монографія. Київ: Логос, 2018. 492 с.
3. Нікіфорова О.М. Передумови становлення наукової школи військового перекладу в Україні. Лінгвістика ХХІ століття. 2015. С. 107–120.
4. Сидорук Г.І., Сухляк В.Ю. Калькування, описовий переклад та підстановки під час перекладу термінології наукових текстів. *Filologia, sociologia i kulturoznawstwo. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje*. 2016. С. 113–115.

Котневич Яна Ярославівна

здобувач третього рівня вищої освіти,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІДІОСТИЛЮ БРУНО ШУЛЬЦА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ “ЦИНАМОНОВИХ КРАМНИЦЬ”

Термін ідіостиль походить від *ἰδιος* (грец.) – “особливий”, “власний” і *stylos* (лат.) – “стиль”. Вперше термін з’явився у працях з мовознавства як результат дослідження індивідуальних особливостей літературної мови письменників. Тож ідіостиль можна визначити як сукупність індивідуальних стилістичних особливостей мови письменника, які відображають його творче мислення, естетичні уподобання, культурний та життєвий досвід. Ідіостиль формується шляхом вибору мовних засобів (лексика, синтаксис, метафорика, образність тощо) та їх взаємодії в тексті і свідчить про унікальний “почерк” автора.